

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja

Druk nr 407

Warszawa, 29 marca 2016 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

**- o ustanowieniu 11 lipca Narodowym
Dniem Pamięci Ofiar Ludobójstwa
dokonanego przez OUN-UPA na
obywatelach polskich Kresów
Wschodnich II Rzeczypospolitej
Polskiej.**

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Wojciecha Bakuna.

(-) Adam Andruszkiewicz; (-) Piotr Apel; (-) Wojciech Bakun; (-) Elżbieta Borowska; (-) Józef Brynkus; (-) Barbara Chrobak; (-) Sylwester Chruszcz; (-) Grzegorz Długi; (-) Paweł Grabowski; (-) Jerzy Jachnik; (-) Marek Jakubiak; (-) Bartosz Józwiak; (-) Norbert Kaczmarczyk; (-) Andrzej Kobylarz; (-) Jerzy Kozłowski; (-) Paweł Kukiz; (-) Jakub Kulesza; (-) Piotr Liroy-Marzec; (-) Andrzej Maciejewski; (-) Maciej Masłowski; (-) Kornel Morawiecki; (-) Robert Mordak; (-) Błażej Parda; (-) Jarosław Porwich; (-) Stefan Romecki; (-) Tomasz Rzymkowski; (-) Paweł Skutecki; (-) Paweł Szramka; (-) Agnieszka Ścigaj; (-) Jacek Wilk; (-) Rafał Wójcikowski; (-) Małgorzata Zwiercan; (-) Ireneusz Zyska.

Ustawa

z dnia

**o ustanowieniu 11 lipca Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez OUN-UPA
na obywatelach polskich Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej.**

PREAMBUŁA

Potępiając zbrodnię ludobójstwa dokonaną w czasie i po II wojnie światowej przez grupy oraz oddziały nacjonalistów ukraińskich, w szczególności z Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów (OUN) i Ukraińskiej Powstańczej Armii (UPA), na obywatelach polskich zamieszkujących tereny Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej oraz oddając hołd ofiarom, w tym mieszkańcom miejscowości zaatakowanych w dniu 11 lipca 1943 roku, stanowi się co następuje:

Art. 1

Dzień 11 lipca ustanawia się Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Ludobójstwa OUN-UPA na obywatelach polskich Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 2

Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa OUN-UPA na obywatelach polskich Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej jest świętem państwowym.

Art. 3

Wszystkie instytucje i organy państwowe obowiązane są w tym dniu do wywieszenia flagi państwowej.

Art. 4

Ustawa wchodzi w życie w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Zbrodnie, które w latach 40. XX wieku popełnione zostały przez OUN-UPA na Kresach Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej, do tej pory nie doczekały się wystarczającego potępienia przez państwo polskie. Nigdy nie zostały nazwane w zgodzie z prawdą historyczną - ludobójstwem. Zachodzi więc konieczność należytego upamiętnienia ofiar tychże zbrodni.

1. Geneza terminu „ludobójstwo” (Genocide)

Na podstawie wieloletnich badań prowadzonych przez polskiego prawnika Rafała Lemkina nad eksterminacją grup narodowościowych i religijnych (na przykładzie dezintegracji społeczności ormiańskiej w Turcji w latach 1915-1918) w prawie międzynarodowym ukształtowało się pojęcie Genocide – ludobójstwo. W dniu 09 grudnia 1948 r. została przyjęta przez Narody Zjednoczone definicja zbrodni ludobójstwa (Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide). Powstała ona w szczególności w oparciu o referat Lemkina pt. *Czyny stanowiące zagrożenie ogólne (międzypaństwowe) uznane za przestępstwa prawa narodów*. Wcześniej był on odczytany na V Konferencji dla Unifikacji Prawa Karnego w Madrycie w październiku 1933 r. W referacie tym użyte zostało pojęcie „akty barbarzyństwa”. Lemkin w 1944 r. w pracy *Axis Rule in Occupied Europe. Laws of Occupation, Analysis of Government, Proposals for Redress* doprecyzował pojęcie "ludobójstwa" (ang. Genocide). W pracy tej pojawia się kategoria „ludobójstwo” jako „nowego terminu i nowej koncepcji”, określających zjawisko totalnego niszczenia narodów i grup etnicznych jako ludobójstwo. W świetle wspomnianej pracy:

„Ludobójstwo niekoniecznie oznacza natychmiastowe zniszczenie jakiegoś narodu [...] Jest raczej zamierzone dla oznaczenia skoordynowanego planu różnorodnych akcji skierowanych na zniszczenie fundamentów grup narodowych, w celu unicestwienia samych tych grup. Celem takiego planu byłby rozkład instytucji politycznych i społecznych, kultury, języka, uczuć narodowych, religii i egzystencji gospodarczej grup narodowych, jak również zniszczenie bezpieczeństwa osobistego, wolności, zdrowia, godności a nawet życia jednostek należących do takich grup. Ludobójstwo jest wymierzone przeciw grupie narodowej jako jednostce, zaś akcje z tym związane wymierzone są przeciw poszczególnym ludziom, nie w charakterze indywidualnym, lecz jako członkom grupy narodowej” (*Axis Rule*, s. 79).

11 grudnia 1946 roku Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych uznało, że ludobójstwo jest zbrodnią w świetle prawa międzynarodowego. Konwencją z 9 grudnia 1948 roku zatwierdziło i ratyfikowało akt w sprawie zapobiegania i karania za zbrodnię ludobójstwa. Zgodnie z

Artykułem 2 tej Konwencji ONZ ludobójstwem jest czyn: dokonany w zamiarze zniszczenia w całości lub części grup narodowych, etnicznych, rasowych lub religijnych.

2. Dowody zbrodni ludobójstwa.

Charakter zbrodni dokonanych przez ukraińskich nacjonalistów w okresie II wojny światowej i bezpośrednio po niej na ludności Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej jest w pełni zgodny z definicją ludobójstwa, zapisaną zarówno w pracach Lemkina, jak też w Artykule 2 Konwencji ONZ z grudnia 1948 roku. O ich skali świadczy dokumentacja zawarta w pracy Władysława i Ewy Siemiaszków *Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia 1939-1945* (Warszawa 2000, t. I i II), będącej pierwszą publikacją napisaną w oparciu o zebrany materiał dowodowy (przede wszystkim dużą ilość zeznań ocalałych z ludobójstwa). Jej znaczenia nie umniejsza fakt, że głównie dotyczy ona województwa wołyńskiego.

Badania nad zbrodnią ludobójstwa na terenie Wołynia na obywatelach polskich II Rzeczypospolitej Polskiej w latach II wojny światowej, mimo że rozpoczęły się długo po tych wydarzeniach są stosunkowo dobrze zbadane. Liczba zebranych świadectw dokumentujących zbrodnie OUN-UPA unaocznia przerażającą ich skalę. Wstrząsające relacje ocalałych (często wskutek pośpiechu ukraińskich zbrodniarzy w wykonywaniu egzekucji) ukazują niezwykle okrucieństwo sprawców. Kulminacją działań eksterminacyjnych OUN-UPA była akcja przeprowadzona 11 lipca 1943 roku, kiedy to równocześnie zaatakowano około stu miejscowości. Zginęło wtedy w ciągu jednego dnia kilka tysięcy Polaków. Zaatakowani w niedzielę zostali w znacznej części zaskoczeni w kościołach katolickich, gdzie sprawowano obrzędy religijne - typowe dla polskiej grupy narodowościowej. W wielu relacjach, zawartych w zarówno w wymienionej publikacji, jak i w wielu innych, mowa jest również o niszczeniu wszelkich dóbr materialnych należących do tej grupy narodowościowej: domów, zabudowań gospodarczych, sadów, miejsc sakralnych i innych rzeczy uniemożliwiających identyfikację narodową, etniczną czy religijną ofiar. Liczbę ofiar, które zginęły z rąk OUN-UPA szacuje się na 130-200 tysięcy.

Ideowym źródłem zbrodni ludobójstwa OUN-UPA na Kresach Wschodnich II RP stała się ideologia nacjonalizmu ukraińskiego przedstawiona w pracy Dmytro Doncowa "Nacjonalizm"; w której pojawia się wiele wskazówek do takiego zbrodniczego postępowania. Przykładem jest tytuł rozdziału IV (str 177 wyd. I-sze 2008): "Fanatyzm i "amoralność" jako czwarty postulat wolicjonalnego nacjonalizmu" w tytule są określone i sugerowane działania nacjonalistów ukraińskich. Zwrot pojawiający się w tekście tego rozdziału "Wszelka nowa idea jest nietolerancyjna" narzuca wizję krwawej przemocy wobec oponentów.

Ten ideolog ukraiński, jednocześnie tłumacz ideowej pozycji Adolfa Hitlera na język ukraiński formułuje idee bardzo zbliżone do myśli i postulatów wodza III Rzeszy Niemieckiej zawartych w "*Main Kampf*".

Ideologia i formowanie grup wykonawczych zbrodni ludobójstwa były przygotowywane przez lata. Musiała pojawić się tylko dogodna okazja do ich realizacji. Stał się nią wybuch II wojny światowej. W wyniku współpracy części ukraińskich nacjonalistów z hitlerowskimi Niemcami w 1941 r. utworzone zostały jednostki „Nachtigall” i „Roland”, zaś 28 kwietnia 1943 r. powołana została 14 ochotnicza dywizja SS „Galizien”. Powstały także oddziały policji ukraińskiej, które przekształciły się w UPA, głównego sprawcę ludobójstwa dokonanego na obywatelach polskich na Kresach Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej. Wielu członków tych jednostek bojowych należało do organizacji przedwojennej OUN (Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów), która w okresie 1933-1934 była pod przywództwem Stephana Bandery, skazanego w II RP prawomocnym wyrokiem na karę śmierci (zamienioną w akcie łaski na dożywocie). Organizacja ta była odpowiedzialna za liczne akty terrorystyczne w okresie dwudziestolecia międzywojennego (praca dr Lucyny Kulińskiej pt *Działalność terrorystyczna i sabotażowa nacjonalistycznych organizacji ukraińskich w Polsce w latach 1922-1939*).

Należy zaznaczyć, że z rąk zbrodniarzy z OUN-UPA śmierć poniosło również wiele tysięcy Ukraińców, niezgadzających się z nacjonalistyczną wizją Doncowa. W świetle ustaleń, także ukraińskich historyków, liczba ofiar pochodzenia ukraińskiego wynosi ok. 80 tysięcy osób. Mieści się w niej też kilka tysięcy osób, określanych mianem „Sprawiedliwych Ukraińców”, tj. Ukraińców, którzy próbowali ratować i często ratowali życie swoim polskim sąsiadom. W związku z powyższym nie ma żadnych wątpliwości, że zbrodnie dokonane przez ukraińskie nacjonalistyczne bojówki były ludobójstwem.

3. Przykłady upamiętnień ludobójstwa (*Genocide*) w świadomości międzynarodowej.

Przykładów upamiętniających zbrodnię ludobójstwa na społecznościach różnych narodów świata jest wiele i w pełni zasadnym jest, by również Polska upamiętniła ofiary ludobójstwa OUN-UPA dokonanego na obywatelach polskich na Kresach Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej. Poniżej Wnioskodawca wskazuje kilka z takich przykładów:

Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu (ang. Holocaust Memorial Day or Holocaust Remembrance Day). Wyznaczony 1 listopada 2005 roku przez Zgromadzenie Ogólne ONZ. Obchodzony jest 27 stycznia, w rocznicę odbicia obozu Auschwitz-Birkenau z rąk Niemców przez Armię Czerwoną.

Ormiański Dzień Pamięci o Ludobójstwie, będący ormiańskim świętem narodowym, obchodzonym 24 kwietnia w Armenii i na całym świecie wśród Ormian. Upamiętnia on ludobójstwo dokonane na Ormianach przez Turków w latach 1915-1918.

Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa w Rwandzie (ang. Day of Remembrance of the Victims of the Rwanda Genocide), obchodzony 7 kwietnia. Ustanowiony on został przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 23 grudnia 2003 roku.

Projekt ustawy nie rodzi skutków dla budżetu państwa oraz jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, 4 kwietnia 2016 r.

BAS-WAPEiM-675/16

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna

w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o ustanowieniu 11 lipca Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez OUN-UPA na obywatelach polskich Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Wojciech Bakun)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2012 r. poz. 32, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt przewiduje ustanowienie 11 lipca Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Ludobójstwa OUN-UPA na obywatelach polskich Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 2 ustawy wspomniany dzień będzie świętem państwowym.

Proponowana ustawa ma wejść w życie w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Prawo Unii Europejskiej nie reguluje kwestii zawartych w przepisach opiniowanego projektu.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Kwestie stanowiące przedmiot projektu ustawy nie są regulowane prawem Unii Europejskiej.

4. Konkluzja

Przedmiot projektu ustawy o ustanowieniu 11 lipca Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez OUN-UPA na obywatelach polskich Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej nie jest objęty zakresem regulacji prawa Unii Europejskiej.

Dyrektor
Biura Analiz Sejmowych

M. Warciński

Michał Warciński

Warszawa, 4 kwietnia 2016 r.

BAS-WAPEiM-676/16

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna

w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu – czy poselski projekt ustawy o ustanowieniu 11 lipca Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez OUN-UPA na obywatelach polskich Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Wojciech Bakun) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

Projekt przewiduje ustanowienie 11 lipca Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Ludobójstwa OUN-UPA na obywatelach polskich Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 2 ustawy wspomniany dzień będzie świętem państwowym.

Kwestie stanowiące przedmiot projektu ustawy nie są objęte zakresem regulacji prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa UE.

Projekt ustawy o ustanowieniu 11 lipca Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez OUN-UPA na obywatelach polskich Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.**

Dyrektor
Biura Analiz Sejmowych

M. Warciński

Michał Warciński

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 12 kwietnia 2016 r.

Cena 0,48 zł + 23% VAT

